

PRIJEDLOG PRAVILA ORGANIZIRANJA TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE

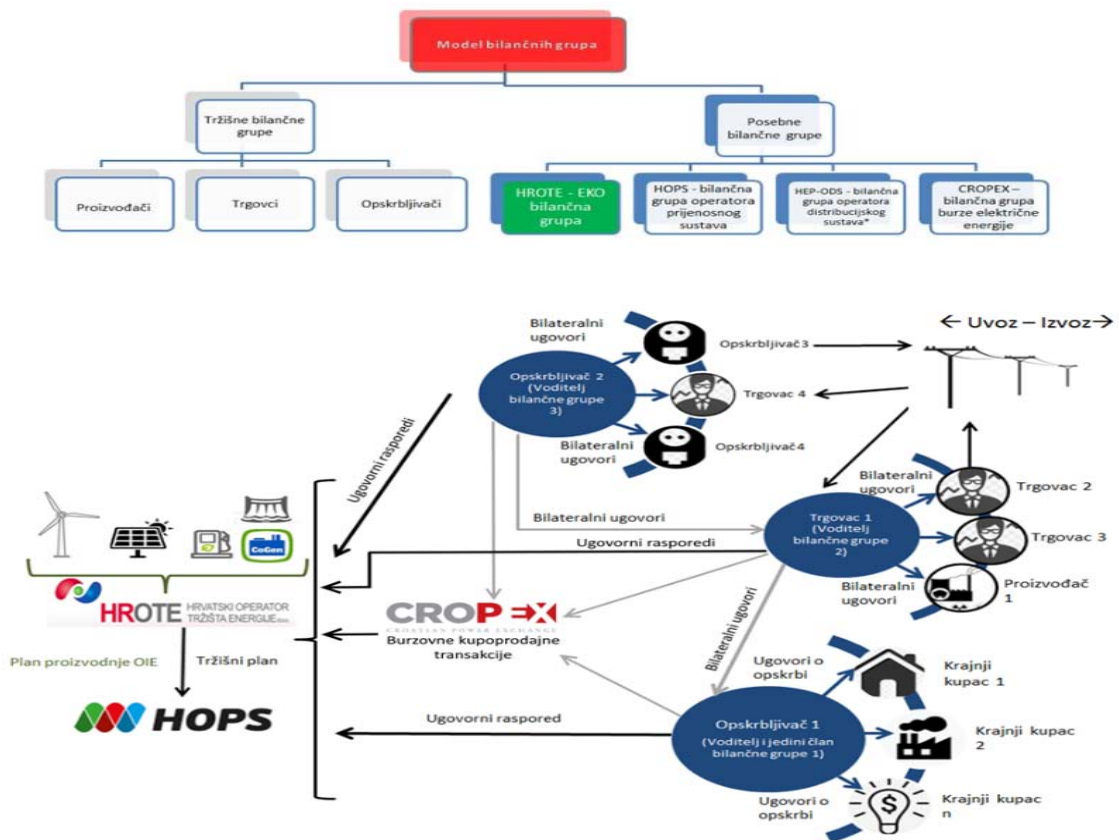
Popratni dokument

I. TRENUTNO STANJE

Pravilima organiziranja tržišta električne energije (Narodne novine, br. 121/15, 48/16, 50/18, dalje: Pravila) uređuje se model tržišta električne energije u Republici Hrvatskoj kao model bilančnih grupa, registracija tržišnih sudionika, prava i obveze tržišnih sudionika i operatora sustava, postupci vezani za planirani izlazak opskrbljivača i za problematičnog opskrbljivača, odnosi između tržišnih sudionika, operatora sustava i operatora tržišta, standardi i postupci za dostavu i provjeru ugovornih rasporeda za dan unaprijed i unutar dana.

Model bilančnih grupa je uveden donošenjem Pravila u listopadu 2015. godine s primjenom u 2016. godini. Do 2015. godine u primjeni je bio model tržišta električne energije sa subjektima odgovornima za odstupanje (SOZO) pri čemu je svaki tržišni sudionik bio odgovoran za troškove uravnoteženja. Model bilančnih grupa je izabran da bi omogućio učlanjivanje tržišnih sudionika u bilančne grupe te da bi se omogućilo da se troškovi uravnoteženja pojedinog tržišnog sudionika smanje uslijed mogućeg poništavanja odstupanja članova bilančnih grupa.

Slika 1. Sadašnji model tržišta bilančnih grupa s međusobnim odnosima na tržištu električne energije

II. PRIJEDLOG NOVIH PRAVILA

Uzimajući u obzir da su do sada provedene dvije izmjene Pravila, a da se više od polovine članaka osnovnih pravila mijenja, odnosno dopunjava, zbog nomotehničkih razloga prijedlog je da se pristupi donošenju novih Pravila organiziranja tržišta električne energije (dalje: nova Pravila) umjesto izmjena i dopuna trenutno važećih Pravila.

II.I. Razlozi izmjena

Donošenjem Uredbe KOMISIJE (EU) 2015/1222 od 24. srpnja 2015. o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima (dalje: CACM) te Uredbe KOMISIJE (EU) 2017/2195 od 23. studenoga 2017. o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja (dalje: EB GL) bilo je potrebno izmijeniti dosadašnja Pravila u smislu izričaja i usklađivanja sa navedenim uredbama.

Zbog spajanja unutardnevnih tržišta Hrvatske, Slovenije i Mađarske kroz XBID LIP 15 projekt koji se očekuje 19. studenog 2019. godine. (<https://www.cropex.hr/en/news/439-jedinstveno-povezivanje-unutardnevnog-tr%C5%BEi%C5%A1ta-%E2%80%93-informacije-o-pokretanju-2-vala-2.html>) uveden je pojam prijenosnog agenta te mogućnost da ugovorni raspored burze odstupa.

Detaljnije opisan planirani izlazak opskrbljivača i izlazak opskrbljivača s prijenosom ugovora kao cjeline s tržišta, omogućavanje decimalnih vrijednosti kod prekozonске trgovine te ostale manje izmjene.

Donošenjem novih Pravila ne mijenja se dosadašnji model tržišta tj. model bilančnih grupa kao što je prikazano na slici 1.

III. Izmjene po člancima prema **novim Pravilima**:

Članak 1. sukladno odredbi članka 3. stavka 2. točke 63. Zakona o tržištu električne energije (ZOTEE) tržišni sudionik promijenjeno u sudionik na tržištu električne energije i manje izmjene.

Članak 3.

- Usklađivanje s odredbom članka 53. stavak 1. Uredbi komisije (EU) 2017/2195 od 23. studenoga 2017. o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja (GL EB) -> izbrisan dio teksta: „višekratnika od 15 minuta” za interval u ugovornim rasporedima u alinejama 1.,6.,10.,11.,15.,17. i 18.
- Sukladno članku 56. stavku 3. ZOTEE-a, operatori sustava, operator tržišta i burza izdvojeni kao posebni tržišni sudionici zbog preciznijeg uređivanja prava vezanih za sudjelovanje na tržištu električne energije
- Donošenjem izmjena i dopuna Pravila od 30. svibnja 2018. usklađen je izričaj sa uredbom CACM, ali je zbog navedenog XBID LIP 15 projekta spajanja

unutardnevnih tržišta bilo potrebno u članku 3. novih Pravila dodati definiciju prijenosnog agenta

- Manje izmjene

Članak 4. Dodano poglavlje „Tržišni sudionici“

- objedinjeni članak 4. i 5. Pravila (kupnja i prodaja objedinjeni u jedanom članaku kao trgovina) u članaku 4. novih Pravila
- izbrisano pružanje pomoćnih usluga s obzirom na to da GL EB ne prepoznaje termin pomoćne usluge, već samo usluge uravnoteženja
- stavak 3. članka 6. Pravila je izbrisan jer je obuhvaćen člankom 6. novih Pravila
- manje izmjene

Članak 6.

- promjena članka 7. Pravila - usklađivanje s odredbom članak 18. stavka 4. točke c. GL EB – omogućiti svim OIE da pružaju uslugu uravnoteženja
- manje izmjene

Članak 7., 8., 10. i 11.

- primijenjene izmjene vezano za trgovca i opskrbljivača kao i kod proizvođača (prodaja i kupnja spojeno u trgovina) vezano za članke 8.,9.,12. i 13. Pravila
- manje izmjene

Članak 12. Dodano poglavlje „Posebni tržišni sudionici“ u novim Pravilima prije članka 15. Pravila

- sukladno članku 18. stavku 4. točka c. GL EB-a dodana mogućnost OPS-u da trguje s vlasnicima postrojenja kupaca i vlasnicima jedinica za pohranu energije za usluge uravnoteženja
- usklađivanje s GL EB – izbrisano pružanje pomoćnih usluga s obzirom na to da GL EB ne prepoznaje termin pomoćne usluge, već samo usluge uravnoteženja kod članka 15. Pravila

Članak 16. i 17.

- promjena članka 19. Pravila - tržišni sudionik promijenjeno u pravna ili fizička osoba s obzirom na to da se tržišnim sudionikom postaje tek potpisom ugovora o sudjelovanju na tržištu električne energije s HROTE-om
- propisani uvjeti koje pravna ili fizička osoba mora ispuniti da bi postao tržišni sudionik su ostali isti kao prije

- izbrisana obveza dostave dokaza o izdanoj EIC oznaci i registraciji u CEREMP-u jer su ti podaci javno dostupni na <https://www.entsoe.eu/data/energy-identification-codes-eic/eic-approved-codes/> i <https://www.acer-remit.eu/portal/ceremp>. Uklonjene obveze dostave navedenih dokaza je i u svrhu pojednostavljena procesa registracije tržišnih sudionika
- manje izmjene

Članak 18.

- Promjena članka 20. Pravila
- dodana obveza informiranja o promjeni podataka tržišnog sudionika
- zbog postupka potpisivanja ugovora o sudjelovanju na tržištu električne energije, na kraj članka 18. novih Pravila je dodana, iz članka 21. Pravila, obveza opskrbljivaču da potpiše ugovor s HROTE-om vezano za obveze opskrbljivača koje proizlaze iz sustava poticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i visokoučinkovite kogeneracije.

Članak 20. Obveza tržišnom sudioniku da navede datum raskida ugovora u zahtjevu za raskid

Članak 21. Operator prijenosnog i operator distribucijskog sustava promijenjeno u operatori sustava

Posebno regulirani planirani izlazak i izlazak s prijenosom sklopljenih ugovora o opskrbi krajnjeg kupca kao cjeline na drugog opskrbljivača s članka 25. Pravila razdvojeno na članke 22., 23., 24., 25. i 26. novih Pravila) jer se htjelo izbjeći stvaranje tzv. sekundarnog tržišta ugovorima krajnjih kupaca.

Članak 22. Planirani izlazak opskrbljivača:

- datum planiranog izlaska mora biti zadnji dan u mjesecu da se izbjegne mogućnost da kranji kupci ostanu bez opskrbljivača (prebacivanje na novog opskrbljivača s prvim danom idućeg mjeseca.)
- izbrisane odredbe vezane za dostavljanje obavijesti prije i poslije 12. u mjesecu – promjene su vezane za zadnji dan u mjesecu da bi se izbjegla situacija gdje krajnji kupci ostaju bez opskrbljivača
- ostale odredbe vezane za planirani izlazak i obavještanje su ostale iste

Članak 23. Izlazak opskrbljivača s tržišta uslijed prijenosa ugovora kao cjeline:

- u obavijesti mora biti datum prijenosa sklopljenih ugovora o opskrbi krajnjeg kupca kao cjeline na drugog opskrbljivača, koji mora biti prvi dan

- u mjesecu da se izbjegne mogućnost da kranji kupci ostanu bez opskrbljivača
- dodana obveza dostave potvrde opskrbljivača, kojem se prenose sklopljeni ugovori o opskrbi krajnjeg kupca kao cjeline, kojom pristaje na prijenos svih sklopljenih ugovora o opskrbi krajnjeg kupca kao cjeline
- ostale odredbe vezane za izlazak ostale iste (ostao rok od 30 dana za raskid svih ugovora)

Članak 24. - neplanirani izlazak ostaje isto reguliran.

Članak 25. – obveza obavještanja opskrbljivača kupaca u okviru javne usluge se ne mijenja

Članak 26. - dodan rok od 30 dana vezano za plaćanje dospjelih potraživanja te slanje obavijesti nakon navedenog roka neplaćanja

Članak 28. - po izmjeni podataka iz registra tržišnih sudionika Operator tržišta objavljuje izmjene na mrežnim stranicama

Članak 29. - objedinjavanje prava na kupnju i prodaju pod trgovinu

Članak 30., 32. i 33. - manje izmjene

Članak 34. - izbrisana alineja vezana za uvjete i visinu sredstva osiguranja plaćanja s obzirom na to da je isto regulirano ugovorom o odgovornosti za odstupanje s OPS-om a s ODS-om nema potrebe za reguliranjem istog

Članak 36. - odredba vezana za XBID – Burza može odstupati te mora potpisati ugovor o odgovornosti za odstupanje s OPS-om

Članak 38. - promjena vezana za članak 36.

Članak 42. - manje izmjene

Članak 44., 45. i 46. - izmijenjeni s obzirom na to da su obrasci ugovora s članom bilančne grupe i voditeljem bilančne grupe različiti te je potrebno potpisivati novi ugovor

Članak 48. - manje izmjene

Članak 49. - zbog odredbi GL EB-a izbrisan ugovor o pružanju pomoćnih usluga te je jasnije definirano što su proizvodi za trgovanje.

Članak 53., 54. i 55.

- ugovorni rasporedi proizvođača, opskrbljivača i trgovca moraju sadržavati i plan kupoprodaje s operatorom tržišta jer operator tržišta ima mogućnost kupnje i prodaje preko bilateralnih ugovora tj. preko aukcija.
- Također, detaljnije je raspisano što ugovorni rasporedi moraju sadržavati a vezano za trgovinu s operatorima sustava
 - Za OPS: za pokriće gubitaka u prijenosnoj mreži, za gubitke, u svrhu osiguravanja usluga sustava, za kompenzacijski plan razmjene te za uravnoteženje elektroenergetskog sustava
 - Za ODS: za pokriće gubitaka i za nabavu pomoćnih usluga u distribucijskoj mreži

Članak 56. - razdvajanje tržišnih sudionika i posebnih tržišnih sudionika zbog drugačijih obveza i prava na tržištu električne energije te je dodano da ugovorni raspored operatora prijenosnog sustava mora sadržavati i transakcije u svrhu osiguravanja usluga sustava

Članak 57. - briše se obveza prijave isporuke električne energije sumarno za krajnje kupce za operatora distribucijskog sustava s obzirom da operator distribucijskog sustava nije više u ulozi opskrbljivača.

Članak 58. - prijenosni agent umjesto operator prijenosnog sustava jer nije nužno da je operator sustava jedini koji može biti u ulozi prenošenja neto prekograničnih transakcija

Članak 59. – uvođenje mogućnosti prekozonске trgovine s decimalnim vrijednostima MWh/h sukladno pravilima o korištenju PPK

Članak 62. - manja izmjena

Članak 69. - operatoru tržišta je izbrisana obveza slanja izmijenjenog ugovornog rasporeda tržišnom sudioniku s obzirom da je tržišni sudionik već obavješten o neusklađenosti razmjene.

Članak 78. - Sukladno članku 72. stavku 3. ZOTEE-a Agencija vrši nadzor nad provođenjem tržišnih pravila

Članak 80. - Usklađivanje članka 79. Pravila s uvjetom iz članka 53. stavak 1. Uredbi komisije (EU) 2017/2195 od 23. studenoga 2017. o uspostavljanju smjernica za električnu energiju uravnoteženja (GL EB)

- Člankom 53. GL EB-a određeno je da u roku od tri godine od stupanja na snagu ove Uredbe svi OPS-ovi moraju primjenjivati razdoblja obračuna odstupanja od 15 minuta u svim područjima planiranja razmjene i pritom osiguravaju da se sve granice tržišne vremenske jedinice poklapaju s granicama razdoblja obračuna odstupanja.

Također je ostavljena mogućnost da OPS-ovi s određenog sinkronog područja mogu zajednički zatražiti izuzeće od zahtjeva, na temelju čega im Agencija odobrava ili odbija zahtjev za odgodu.

Krajnji rok primjene, u slučaju odgode uvođenja 15-min intervala, je 1. siječnja 2025.

Ako HOPS ne zatraži od HERA-e odgodu primjene 15-min intervala, primjena 15-min intervala u hrvatskoj zoni trgovanja počinje **18. prosinca 2020.** te je u nastavku dan prijedlog uvođenja 15-min intervala u hrvatskom regulacijskom području.

- Za sve tržišne sudionike bitan je dovoljno dugi vremenski period najave uvođenja 15-min intervala s obzirom na to da uvođenje istog ima utjecaja na informacije koje se razmjenjuju između posebnih tržišnih sudionika i tržišnih sudionika na maloprodajnom i veleprodajnom tržištu električne energije te planiranje proizvodnje, bilo iz OIE ili konvencionalnih elektrana, i planiranje potrošnje krajnjih kupaca koji su na 15 min intervalu daljinskog očitavanja.
- Uzimajući u obzir obuhvat i utjecaj izmjena na poslovanje posebnih tržišnih sudionika HROTE predlaže osnivanje radne grupe u siječnju 2020. koja bi se sastojala od HOPS-a, HEP-ODS-a, CROPEX-a i HROTE-a a koja bi dogovorila hodogram uvođenja 15-min intervala te sagledala utjecaj na sve tržišne sudionike.
- Kao krajnji rok obavijesti tržišnim sudionicima o datumu primjene 15-min intervala kao intervala trgovanja i obračuna odstupanja u hrvatskom regulacijskom području predlaže se početak lipnja 2020. da bi tržišni sudionici imali dovoljno vremena prilagoditi svoje postupke i informacijske sustave vezane za planiranje proizvodnje i potrošnje, nabavu i prodaju električne energije.

Članak 81. - Odredba vezana za primjenu Uredbe komisije (EU) 2017/2196 od 23. studenoga 2017. o uspostavljanju mrežnog kodeksa za poremećeni pogon i ponovnu uspostavu elektroenergetskih sustava i pozivanje na HOPS-ova pravila vezana za navedenu uredbu i suspenziju tržišta vezano za privremenu obustavu ili ograničavanje primjene novih Pravila

Članak 83. – izmjena članka 80. Pravila vezana za započete postupke sukladno Pravilima organiziranja tržišta električne energije („Narodne novine“, broj: 121/15, 48/16 i 50/18).

Članak 84. - izmjena vezana za prestanak važenja Pravila organiziranja tržišta električne energije („Narodne novine“, broj: 121/15, 48/16 i 50/18).